

clarified. The basic features of the creative personality are described; the basic principles and pedagogical conditions of formation of creative personality of a pupil are revealed and analyzed.

The experience of using the heritage of the scientist on the problem of formation of creative personality of a pupil in the practice of modern educational institutions is summarized.

Key words: Vasyl Sukhomlynskyi, creativity, creative qualities, the formation of the creative personality of a pupil, the ways and means of formation of creative personality of a pupil, pedagogy of cooperation, personality-oriented education.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2017

О. М. Федорук

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ

Анотація. У статті розглядаються прикладні аспекти використання інформаційних технологій у професійній підготовці документознавця. Досліджуються питання підготовки документознавців як фахівців з інформаційного забезпечення управління. Аналізується вивчення інформаційних технологій у вищих навчальних закладах гуманітарного спрямування. Акцентується увага на успішній професійній підготовці документознавця з використанням інформаційних технологій навчання.

Ключові слова: інформаційні технології, документознавець, інформаційне суспільство, освіта, Інтернет.

Постановка проблеми. Побудова інформаційного суспільства вимагає прозорого, відкритого державного управління, створення єдиного інформаційного простору і забезпечення вільного доступу всіх громадян до інформації. Варто зазначити: сучасне документознавство є науковою дисципліною, концепції якої активно формуються вітчизняними і зарубіжними вченими.

Питання підготовки документознавців як фахівців з інформаційного забезпечення управління не залишаються без уваги педагогічної науки і практики, активно досліджується проблема диверсифікації змісту освіти для сфери інформаційного забезпечення управління.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Для дослідження зазначеної проблеми особливу значимість мають роботи, присвячені дослідженню використання інформаційних технологій у професійній підготовці документознавця (О. Б. Виноградова, С. В. Дубова, О. Г. Кириленко); основам документознавчої професіології (О. В. Матвієнко, І. Є. Морозюк, О. А. Політова, Л. Я. Філіпова).

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси, пов'язані з європейською інтеграцією нашої держави, відображаються в системі підготовки висококваліфікованих фахівців. Сучасність ставить перед суспільством завдання підготовки фахівців з високим рівнем розвитку професійних і громадянських якостей, стійкими морально-етичними переконаннями, високим рівнем самосвідомості. Тому закономірно перед вищою школою стоїть завдання професійного розвитку майбутнього документознавців, формування особистості нового покоління, здатної успішно розвиватися і працювати.

З огляду на постійне збільшення вимог до якості підготовки фахівців сфери документознавства та інформаційної діяльності, а відповідно, і зростання обсягів знань і умінь, якими повинен володіти фахівець, важливо зрозуміти, що завданням вищої школи сьогодні є не тільки і не стільки передача цих знань в постійному зростанні їх кількості, скільки «озброєння» навичками інформаційних технологій як під час навчання, так і після закінчення ВНЗ. Необхідно дати випускникові весь запас знань, який знадобиться йому в майбутній професії. При цьому акцент повинен робитися на тих навичках, які в подальшому дозволять випускнику працювати в різних, часто критичних, умовах, зосередитися на тих знаннях, які в потрібний час можуть бути адаптовані під нестандартні ситуації, які не вивчалися в період освоєння програми у ВНЗ [1, с. 35].

Вивчення інформаційних технологій у вищих навчальних закладах гуманітарного спрямування сьогодні є процесом, який має такі складові: на перших курсах поглиблюється (а частіше набувається) комп'ютерна грамотність, на старших курсах – відбувається вивчення професійно-орієнтованих дисциплін, пов'язаних із використанням комп'ютерних технологій. Вивчення комп'ютерних технологій на перших курсах, з точки зору змісту освіти, є, певною мірою, усталеним – це програмні продукти Microsoft, які приймаються як стандарт у світі комп'ютерних технологій. Питання ж змісту освіти в галузі професійно-орієнтованих комп'ютерних технологій сьогодні не тільки залишаються актуальними, а й загострюються у зв'язку із вимогами Болонського процесу, до якого Україна приєдналася, та сучасними компетентнісними підходами в освіті [2, с. 30].

Документознавець має володіти не лише глибокими знаннями в галузі базової науки, а й системою споріднених і суміжних наук. Водночас результати навчання будуть більш результативними за умови, якщо документознавець кваліфіковано оперуватиме сучасними методами й технологіями навчання. У професійній підготовці майбутнього документознавця важливе значення мають нові освітні та інформаційні технології, які забезпечать досягнення високих результатів у майбутній професійній діяльності.

Фахівцям з документознавства на своїх посадах потрібно вміти виконувати завдання, які безпосередньо пов'язані з інформаційними технологіями:

- збирати, систематизувати й аналізувати інформацію про систему керування будь-яким господарським об'єктом;

- аналізувати виробничо-господарську діяльність, інформаційні зв'язки між адміністративними, виробничими та іншими процесами;

- досліджувати й аналізувати функціонування та інформаційні потреби діючої інформаційної системи і визначати можливості її модернізації;

- аналізувати результати обробки та збереження інформації з подальшим їх використанням для поліпшення роботи інформаційної системи;

- виконувати інформаційно-аналітичну підтримку бізнес-проектів;

- виконувати проектування технологічного процесу збирання, обробки, збереження та передавання інформації;

- створювати, використовувати та коригувати бази даних;

- опрацьовувати дані з використанням табличних процесорів та текстових редакторів;

- забезпечувати власні інформаційні потреби та інформаційне обслуговування працівників організації тощо.

Утім, глобальнішими для України, на наш погляд, є змістовні глибинні чинники, що стримують інновації в навчанні. До них можна, зокрема, зарахувати:

- консерватизм традиційної процедурної моделі освіти і, як наслідок, незацікавленість інноваціями викладацького корпусу;

- превалювання орієнтації на знання й недооцінка орієнтації на діяльність і, як наслідок, проблеми з мотивацією студентів, які чітко не усвідомлюють зв'язків навчальної діяльності з подальшою практичною професійною роботою;

- традиційна «недовіра» до здатності студентів здійснювати самоконтроль у навчальній діяльності, їхніх можливостей взяти на себе всю відповідальність за навчання й професійне зростання;

- профанація самостійної роботи студентів, значний (у порівнянні з провідними країнами) дисбаланс обсягів аудиторної та самостійної роботи і, як наслідок, відсутність реальної необхідності у фундаментальному розробленні навчально-методичного забезпечення самостійної навчальної та дослідницької діяльності студентів [3, с. 32].

Відзначимо, що проникнення Інтернету в усі сфери соціального життя є наслідком стрімкого виникнення та розвитку глобального «інформаційного суспільства», яке змінює звичний спосіб життя людей, форми і методи навчання, роботи і спілкування. Засоби Інтернету (його сервісні служби) надають фахівцям, зокрема діловодно-кадрових та управлінських служб, ефективно організовувати електронний документообіг та електронні системи діловодства, доступні для користування різним підрозділам організації; формувати електронні архіви та бази даних в інтерактивному режимі; налагоджувати професійні комунікації та спільні проекти з партнерами з різних регіонів. Для

фахівців-документознавців засоби Інтернету стають чи не головним інструментом для здійснення пошуку, моніторингу інформації в мережі, для її обробки та представлення в інших перероблених формах (аналітичних довідках, рефератах, перекладах, звітах тощо) для користувачів як у реальному, так і в інтерактивному режимі.

Використання Інтернет-технологій у змісті навчальних дисциплін за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність» зумовлює формування у студента спеціалізовано-професійних компетенцій, визначених предметною галуззю, в якій майбутній фахівець має бути добре обізнаний і в якій він має проявити готовність до виконання своєї професійної діяльності [4].

Отже, вимоги до формування здатності фахівця з документознавства та інформаційної діяльності використовувати знання, вміння та навички інформаційного пошуку та моніторингу в мережі Інтернет, опрацювання документальної інформації, що зумовлено об'єктивними світовими тенденціями проникнення засобів Інтернету у інформаційно-документальну діяльність, мають реалізуватися в процесі навчання через комплекс майже усіх фахових навчальних дисциплін.

Форми та методи навчального процесу в умовах інформатизації освітнього процесу, в тому числі і за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність», зазнають певних змін та тенденцій оновлення. Зокрема, в умовах посилення уваги до самостійних форм навчання зростає значення розробки навчальних посібників та навчально-методичних матеріалів не тільки в електронному вигляді (як пряме перенесення паперового тексту на електронний носій), а й у вигляді онлайн-ових або інтерактивних посібників, створення яких можливо за допомогою Інтернет-технологій та сервісів. Відповідними є й вимоги до створювачів та користувачів таких посібників – це досконале володіння інструментарієм Інтернет-середовища.

Стають все більш актуальними засоби дистанційного навчання, засновані переважно на Інтернет-технологіях. Підтвердженням цього є внесення певних коректив до закону України «Про вищу освіту» (нова редакція), розміщеному на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України.

Відзначимо, що суттєвою ознакою дистанційного навчання, порівняно з традиційним, є віддаленість студента від викладача, яка компенсується застосуванням сучасних комп'ютерних засобів навчання і телекомунікацій, на основі яких розробляються нові педагогічні технології. Дистанційні технології навчання приносять у класичні формати діяльній частині не лише активний компонент (можливість синхронних комунікацій з викладачем), а й здатність «миттєвого» оцінювання відповіді студента. Крім того, ці нові технології надають можливість викладачам, студентам й університетським співробітникам реалізувати ділові контакти між собою в онлайн-овому режимі (вступ до університету, оплата за навчання, ресстрація), а також вирішувати багато

інших питань студентського життя. На думку фахівців, незабаром усі питання студентського життя і навчання будуть подані в Інтернеті як окрема зона «соціальних просторів» [5]. Таким чином, Інтернет-технології, електронні засоби комунікацій дозволяють перейти до нового етапу розвитку розподіленого співробітництва й інтеграції університетів в організаційній, навчально-методичній і науково-дослідницькій сферах як різних регіонів України на локальному, регіональному, міжрегіональному, національному, так і на міждержавному рівні освітнього Інтернет-середовища.

Підкреслимо, що перелічені напрями є, безумовно, притаманними для багатьох спеціальностей освітньої системи України, водночас, специфіка підготовки студентів-документознавців надає їм особливого значущого статусу щодо Інтернет-середовища, оскільки це чи не єдина спеціальність, яка має завдання (поряд із документно-діловим) підготувати інформаційного працівника, який повинен оволодіти всіма інноваційними методами та засобами інформаційної діяльності, в тому числі й Інтернет-технологіями.

Використання Інтернет-технологій у системі професійної підготовки документознавця є адекватною відповіддю на сучасні виклики українського інформаційного суспільства для освітньої спеціальності, яка хоче та має всі підстави вижити як затребувана та конкурентоспроможна [6].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, головною особливістю успішної професійної підготовки документознавця є розвиток його комунікаційного потенціалу за допомогою нових інформаційних технологій та можливостей мережі Інтернет, тому майбутні документознавці, інтегруючись у світовий інформаційний простір, повинні успішно функціонувати та бути конкурентоспроможними в міжнародному інформаційно-мережному середовищі. Від цього залежить успішність досягнення професійної мети на ринку праці, у якому комунікація посідає одне з найважливіших місць у зв'язку з розвитком інформаційно-комунікативних та інтернет-технологій. Головними засобами ринкових комунікацій стають нові форми електронної документації. Дослідження форм, змісту та засобів формування і функціонування електронної документації фірм, установ та організацій є актуальною темою у сфері не тільки електронного документознавства, а й інформатизації освітнього процесу.

Нині більшість університетів мають спрямовувати освітній процес на інформаційний рівень, безпосередньо повинні бути забезпечені офіційним представництвом в мережі Інтернет – офіційними веб-сайтами, – де повинна розміщуватися не тільки інформація загального ознайомчого характеру, а й електронні версії навчальних посібників, методичні матеріали, контрольні завдання або самостійні електронні навчальні документи та інше. Вони у процесі підготовки документознавця допоможуть в реалізації професійного зростання.

Список використаних джерел:

1. Бордюк В. Психолого-педагогічні особливості професійного розвитку майбутнього документознавця / В. Бордюк // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 2. – С. 35–39.
2. Матвієнко О. «Електронний документообіг»: навчальний курс у системі професійної підготовки документознавців / О. Матвієнко // Вісник книжкової палати. – 2007. – № 10. – С.30-32.
3. Варенко В. Використання новітніх інформаційних технологій у підготовці фахівців-документознавців / В. Варенко // Вісник книжкової палати. – 2011. – № 5. – С. 32-34.
4. Філіпова Я. Л. Професійні компетенції фахівців з документальних комунікацій : освітній аспект / Я. Л. Філіпова // Вісн. Кн. палати. – 2009. – № 1. – С. 25–28.
5. Філіпова Л. Я. Інтерактивні комунікації в структурі дистанційного навчання / Я. Л. Філіпова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2011. – № 3. – С. 48-52.
6. Філіпова Л. Я. Напрями застосування інтернет-технологій та сервісів у системі навчання за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність» / Л. Я. Філіпова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2011. – №3. – С. 48–52.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Bordiuk V. Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti profesiinoho rozvytku maibutnoho dokumentoznavtsia [Psychological and Pedagogical Features of Professional Development of Future Expert in Documents] / V. Bordiuk // Nova pedahohichna dumka. – 2013. – № 2. – S. 35–39. (in Ukrainian)
2. Matviienko O. «Elektronnyi dokumentoobih»: navchalnyi kurs u systemi profesiinoi pidhotovky dokumentoznavtsiv [«Electronic Document»: a Training Course in the System of Professional Training of the Expert in Documents] / O. Matviienko // Visnyk knyzhkovoï palaty. – 2007. – № 10. – S. 30-32. (in Ukrainian)
3. Varenko V. Vykorystannia novitnikh informatsiinykh tekhnolohii u pidhotovtsi fakhivtsiv-dokumentoznavtsiv [Use the Latest Information Technologies in Training Experts in Documents] / V. Varenko // Visnyk knyzhkovoï palaty. – 2011. – № 5. – S. 32-34. (in Ukrainian)
4. Filipova Ya. L. Profesiini kompetentsii fakhivtsiv z dokumentalnykh komunikatsii : osvitiini aspekt [Professional Competence of Professionals in the Documentary Communication : the Educational Aspect] / Ya. L. Filipova // Visn. Kn. palaty. – 2009. – № 1. – S. 25–28. (in Ukrainian)
5. Filipova Ya. L. Interaktyvni komunikatsii v strukturi dystantsiinoho navchannia [Interactive Communications in the Structure of Distance Learning] / Ya. L. Filipova // Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia. – 2011. – № 3. – S. 48-52. (in Ukrainian)

6. Filipova Ya. L. Napriamy zastosuvannia internet-tekhnologii ta servisiv u systemi navchannia za spetsialnistiu «Dokumentoznavstvo ta informatsiina diialnist» [The Directions of Application of Internet Technologies and Services in the System of Training in the Specialty «Documentology and Information Activities»] / Ya. L. Filipova // Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia. – 2011. – № 3. – S. 48-52. (in Ukrainian)

Аннотация. В статье рассматриваются прикладные аспекты использования информационных технологий в профессиональной подготовке документоведа. Исследуются вопросы подготовки документоведов как специалистов по информационному обеспечению управления. Анализируется изучение информационных технологий в высших учебных заведениях гуманитарного направления. Акцентируется внимание на успешной профессиональной подготовке документоведов с использованием информационных технологий обучения.

Ключевые слова: информационные технологии, документовед, информационное общество, образование, Интернет.

Summary. The applied aspects of the use of information technologies in professional training of expert in documents are discussed in the paper. The problem of training experts in documents as professionals in information management is investigated.

It is noted that the main feature of a successful training of experts in documents is the development of its communications capacity through new information technologies and the Internet, therefore, future experts in documents, integrating into the world information space have to operate successfully and to be competitive in the international information network environment. The main means of market communication become new forms of electronic documentation. A study of forms, content and means of formation and operation of the electronic documentation of firms, institutions and organizations is a current topic in the field not only electronic records keeping, but and Informatization of the educational process.

The study of information technology in higher educational institution of the Humanities is analyzed. The attention is focused on the successful training of expert in documents with the use of information technology.

Key words: information technology, expert in documents, information society, education, Internet.

Стаття надійшла до редакції 04.05.2017